

Wettelijke bepalingen met betrekking tot de jaarrekening van ondernemingen

Wijziging van de artikelen 53-54c van het Wetboek van Koophandel (Herziening van het enquêterecht)

VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG,
TEVENS EINDVERSLAG

Nr. 11

Na bestudering van de memorie van antwoord heeft de bijzondere commissie, in welker handen deze wetsontwerpen werden gesteld, het wenselijk geoordeeld over een aantal uit haar midden gerezen vragen mondeling overleg te voeren met de Minister van Justitie.

Dit overleg, waartoe de bewindsman zich gaarne bereid verklaarde, vond plaats op 4 november 1969.

De Minister was bij die gelegenheid vergezeld van de heer mr. B. C. de Die, raadadviseur bij het Ministerie van Justitie.

De commissie heeft de eer omtrent dit overleg als volgt te rapporteren.

Wetsontwerp 9595

De positie van de kleinere onderneming; de mogelijkheid van het vragen van dispensatie

Een lid herinnerde eraan, dat in de memorie van toelichting en het voorlopig verslag is gewezen op de kwetsbaarheid van de kleinere onderneming; in het laatstgenoemde stuk was gevraagd, of aan deze categorie ondernemingen een zekere automatische dispensatiemogelijkheid zou kunnen worden gegeven. Dit zou betrekking moeten hebben op het verstrekken van bepaalde gegevens, zoals genoemd in de artikelen 16, 17 en 28. Aangezien in de memorie van antwoord hierop naar het oordeel van dit lid niet duidelijk is ingegaan, zou men gaarne zien, dat de Minister alsnog een antwoord gaf.

Een ander lid wees erop, dat men de thans ter tafel liggende voorstellen Nederland beduidend verder gaat dan de ons omringende landen. De Nota met betrekking tot buitenlandse wettelijke voorschriften inzake jaarrekeningen van ondernemingen (stuk nr. 8) gaf dit duidelijk aan.

Het gevaar is niet denkbeeldig, dat kleinere ondernemingen eerder en gemakkelijker in een zwakke positie geraken. Zullen buitenlandse bedrijven, gewapend met de nodige kennis, niet gemakkelijk in de gelegenheid komen Nederlandse ondernemingen over te nemen? Daarom vroeg ook dit lid een mogelijkheid tot dispensatieverlening te scheppen.

In de memorie van antwoord geeft de Minister te kennen bevreesd te zijn voor een stroom van dispensatieverzoeken. Het hier betogende lid deelde deze vrees niet, daarbij wijzend op het feit, dat in Nederland ongeveer 500 open n.v.'s bestaan. Daarvan is het aantal kleinere bedrijven betrekkelijk klein.

De Minister toonde in zijn antwoord begrip voor de hier naar voren gebrachte bezorgdheid. In Nederland bestaat een streven – en hij achtte dit juist – te komen tot betere regels omtrent de jaarrekening. Er moet echter onderscheid gemaakt worden tussen voorschriften betreffende de jaarrekening, de balans en winst-en-verliesrekening en die inzake de publikatieplicht. De onderhavige voorstellen gaan in beginsel allen over de inhoud van de jaarrekening; in een aantal gevallen zal deze gepubliceerd moeten worden. Dat een „open” vennootschap – met toonderaandelen, aan de beurs genoteerde aandelen, enz. – moet publiceren, vindt zijn grond hierin, dat zij een beroep doet op de publieke kapitaalmarkt, zodat publikatie de enige wijze is waarop zij de aandeelhouders en potentiële

aandeelhouders voldoende inlichtingen over haar vermogen en resultaat kan verschaffen.

Ten aanzien van de publikatieplicht voor besloten vennootschappen stelde de bewindsman, dat hij goede hoop heeft, dat over enkele maanden een wetsontwerp inzake de besloten vennootschappen aan de Staten-Generaal kan worden aangeboden. Bij de grote besloten vennootschap wordt de publikatie – overigens slechts van de balans – gemotiveerd door het belang dat ook anderen dan aandeelhouders hebben bij het inzicht in haar vermogenspositie.

Wat nu de genoemde artikelen 16, 17 en 28 betreft, merkte de Minister op dat de beide eerste betrekking hebben op de balans, het laatste op de winst- en verliesrekening. De splitsing in posten, zoals die door de artikelen 16 en 17 wordt voorgeschreven, is van essentieel belang voor het inzicht in de financiële positie der onderneming met betrekking tot haar solvabiliteit en liquiditeit. Bij het ontwerpen van voorschriften omtrent splitsing van posten balanceert de wetgever steeds tussen het belang van openheid en beslotenheid; openheid om aandeelhouders en andere belanghebbenden werkelijk informatie te verschaffen en beslotenheid om de afnemer of concurrent geen gelegenheid te geven de ondernemer in een moeilijke positie te brengen. Het belang der beslotenheid mag echter niet zover gaan, dat door samenvatting van posten aan de serieuze belanghebbenden inzicht in de werkelijke financiële positie zou worden onthouden, of dat daarover zelfs een misleidende indruk zou worden gewekt. Dit zou naar de mening van de Minister geschieden, als van de artikelen 16 en 17 ontheffing zou worden verleend.

Artikel 28 betreft de winst- en verliesrekening. Deze zal alleen bij open vennootschappen behoeven te worden gepubliceerd. Voor het omzetcijfer is al een oplossing gekozen die de ondernemingen beschermt. Dat uit het cijfer van lonen en sociale lasten met enige nauwkeurigheid voor de ondernemer gevaarlijke conclusies omtrent b.v. de winstmarge zouden kunnen worden getrokken, meende de Minister te moeten betwijfelen.

Uit de commissie werd erop gewezen, dat ook kleine ondernemingen, die eens een obligatielening aan toonder hebben uitgegeven, onderworpen zijn aan de bepaling van artikel 42e W.v.K. Deze vallen derhalve onder dit wetsontwerp. De Minister achtte het niet uitgesloten, dat juist deze ondernemingen, als zij tegen publicatie opzien, meestal wel in de gelegenheid zouden zijn zich om te vormen tot besloten vennootschappen, b.v. door aflossing van het restant der obligatielening.

In de commissie werd opgemerkt, dat in de beschouwingen over deze materie niet artikel 42c W.v.K. centraal staat, maar de eerste E.E.G.-richtlijn inzake het vennootschapsrecht. Het lid, hier aan het woord, meende, dat in deze richtlijn strengere bepalingen staan opgenomen dan in artikel 42c W.v.K. Zo staan in artikel 2, tweede lid van de richtlijn de eisen vermeld waaraan voldaan moet worden om een besloten vennootschap te zijn. Daarin staat b.v. dat men geen aandelen aan toonder mag uitgeven. Dat is derhalve een stringentere bepaling dan artikel 42c W.v.K.

De bepalingen van artikel 2, 2de lid, eerste richtlijn, gaan, zo was ook het oordeel van de Minister, inderdaad wat verder dan artikel 42c W.v.K., maar een groot verschil met de bestaande praktijk is er toch niet.

In de commissie kon een aantal leden de visie van de Minister dat het een kwestie is van afwegen, onderschrijven. Toch zou het mogelijk moeten zijn kwetsbare ondernemingen een zekere bescherming te geven door middel van het verlenen van dispensatie. Daar zouden wellicht zekere voorwaarden aan kunnen worden verbonden, b.v. dat een verzoek tot het verlenen van dispensatie alleen maar kan worden ingediend met instemming van de ondernemingsraad en de raad van commissarissen (t.z.t. in nieuwe stijl).

Een ander lid vroeg, of de Minister bereid zou zijn te overwegen een mogelijke oplossing in de sfeer van de dispensatie te zoeken; dit zou in die zin kunnen gebeuren, dat men niet gegevens die de kwetsbaarheid van de onderneming aantonen, in de jaarrekening behoeft op te nemen, maar deze desgevraagd wel

aan aandeelhouders zou moeten medelen. Op deze wijze zou de concurrentie in binnen- of buitenland niet geholpen worden.

Hoewel de Minister wel begrip voor het hier naar voren gebrachte had, meende hij toch dat deze oplossing praktisch niet uitvoerbaar is. Het gaat hier immers met name om open vennootschappen, waarvan de concurrent zonder veel moeite een aandeel kan verwerven; hem zou als aandeelhouder moeten worden medegedeeld hetgeen hem als concurrent zou mogen worden onthouden. Overigens zou bij deze oplossing toch tekort worden gedaan aan de gerechtvaardigde belangen van anderen voor wie de publikatie is bestemd. Ook dispensatie heeft grote bezwaren. Het leek de Minister zeer moeilijk, indien de betreffende ondernemingen zich met alle benodigde gegevens tot de Minister van Economische Zaken zouden wenden. Deze zou voor een zeer moeilijke taak komen te staan. Bovendien zou ook een beroepsmogelijkheid moeten worden geschapen.

Publikatieplicht besloten n.v.'s

Een lid meende, dat de grens ten aanzien van een publikatieplicht van besloten n.v.'s betrekkelijk ruim getrokken moet worden. Er bestaan nogal wat besloten vennootschappen, waar het algemeen belang een zekere openheid vraagt. Een grens van zuiver en alleen het balanstotaal kwam hem willekeurig voor. Ook wees hij op de inhoud van een V.V.D.-rapport over deze materie, waar een aantal criteria wordt genoemd.

De Minister meende dat deze kwestie het best behandeld zou kunnen worden bij het wetsontwerp op de besloten vennootschappen, waar dit onderwerp aan de orde komt. Dit ontwerp zal binnen afzienbare tijd worden ingediend. Hij herinnerde eraan, dat de herziening van het ondernemingsrecht een zeer gecompliceerde zaak is. In Europees verband zijn daarover onderhandelingen gaande. Hier te lande zijn verschillende wetsontwerpen ingediend, waaronder de hier aan de orde zijnde; andere wetsontwerpen zijn in een verregaande staat van voorbereiding. Het onderling op elkaar afstemmen is een verre van eenvoudige kwestie. Van groot belang achtte hij het feit, dat het bedrijfsleven moet weten waar het aan toe is.

Voor wat de gestelde vraag betreft, behoort men zowel het belang van de ondernemingen als het algemeen belang in de overwegingen te betrekken.

De model-jaarrekening

In de memorie van antwoord schrijft de Minister, dat een model ten koste kan gaan van de duidelijkheid, omdat de eigen geaardheid van de afzonderlijke ondernemingen in het gedrang kan komen. Een lid voerde daartegenover aan, dat het, naarmate de verscheidenheid groter is, voor de lezers van de verslagen moeilijker is vergelijkingen te maken tussen ondernemingen, zelfs in één bedrijfstak. Voorts herinnerde hij eraan, dat bij de hearing de Vereniging van Beleggingsanalisten (stuk nr. 4, blz 4) gepleit heeft voor een uniforme opzet van verslaggeven.

Wellicht zou als tussenoplossing gezocht kunnen worden naar een opzet waarin een zekere ruimte wordt gegeven om bedrijfstaksgewijze niet geheel gelijk te zijn. Wel zou de voorgeschreven volgorde van de verschillende onderdelen van een jaarrekening zowel van de balans als van de winst-en-verliesrekening van belang zijn. Mogelijk zou de Minister zich het recht kunnen voorbehouden om maatregelen op dit gebied te treffen.

In zijn antwoord bracht de Minister naar voren, dat juist accountants bezwaar hebben tegen een model. In Europees verband is door de Duitse accountants – min of meer tegen de wensen van de Duitse ambtenaren in – geopponeerd tegen een dergelijke opzet.

Een model brengt een schijnbare duidelijkheid, die tot onduidelijkheid zou leiden. Voor onderlinge vergelijkbaarheid is een model met voorgeschreven volgorde van posten niet noodzakelijk. De door de wet verlangde kerngegevens moeten immers in alle jaarrekeningen voorkomen.

Voorts is het een bezwaar, dat bij het verplicht zijn van een gedetailleerd model soms andere berekeningen gemaakt

moeten worden dan die welke uit de bedrijfsboekhouding volgen, zonder dat dit voor het inzicht voldoende is gerechtvaardigd. In Duitsland is in de praktijk gebleken, dat het daar gehanteerde model eigenlijk alleen geschikt is voor de industrie; andere bedrijfstakken ondervinden bij het gebruik ervan moeilijkheden.

Verder wees de Minister erop, dat het geenszins eenvoudig is een analyse te maken van de balans en de winst-en-verliesrekening. Men moet niet menen dat deze taak door een model-schema wordt verlicht. Zo is voor een goed begrijpen toch een toelichting nodig.

De bewindsman verklaarde, evenmin te gevoelen voor het voorschrijven van modellen bij algemene maatregel van bestuur.

De zeggenschap in de Vereeniging voor den Effectenhandel

Een lid merkte op, dat fusie- en emissieprospectussen moeten worden voorgelegd aan de Vereeniging voor den Effectenhandel. Deze stelt bepaalde eisen t.a.v. de cijfers, die in een dergelijke prospectus worden gegeven. Het betreft hier gegevens, die verband houden met de publikatieplicht van ondernemingen.

De vraag rees bij wie de zeggenschap over deze vereniging berust.

De Minister, hierop ingaande, wees erop, dat de banken en de commissarissen in effecten samen deze vereniging vormen. De Minister van Financiën oefent het toezicht op de beurs uit.

Indien dit wetsontwerp tot wet verheven wordt, zal de jaarrekening, gepubliceerd in een hierbedoelde prospectus, vallen onder de bepalingen van deze wet. Hierdoor wordt de taak van de vereniging in zekere zin verlicht.

Artikelsgewijze opmerkingen

Artikel 2. Een lid herinnerde eraan, dat geen schriftelijk directieverslag is voorgescreven. In het Wetboek van Koophandel staat slechts, dat de directie een dergelijk verslag kan uitbrengen. Dit lid zou het op prijs stellen, indien zulks toch zou worden voorgeschreven, omdat er anders om een aantal belangrijke zaken wordt heengelopen. Zo betreunde hij het, dat in artikel 2, waarin wordt erkend, dat de jaarrekening o.a. omtrent de solvabiliteit en liquiditeit inzicht geeft, ten aanzien van deze punten beperkingen worden aangebracht; die geschiedt, n.l. „voorzover de aard van een jaarrekening dat toelaat”.

In het gewijzigde artikel 25 wordt de onderneming verplicht omtrent belangrijke financiële plannen, b.v. grote investeringen, mededelingen te doen. De onderneming behoeft echter niet bekend te maken op welke wijze een en ander gefinancierd gaat worden. Mededelingen omtrent financieringen houden echter zoveel verband met solvabiliteit en liquiditeit, dat deze zijns inziens ook behoren te worden gegeven. Hij gaf toe, dat de aard van de jaarrekening niet geschikt is voor het verstrekken van gegevens omtrent solvabiliteit en liquiditeit. Daaruit vloeit zijns inziens voort, dat in een directieverslag de reeds bestaande opzet voor de toekomst zal moeten worden aangegeven.

Ten aanzien van nog niet te realiseren expansieplannen moet de onderneming het recht hebben een zekere terughoudendheid in acht te nemen.

Enkele leden waren het niet eens met de hier naar voren gebrachte bezwaren. Deze gaan n.l. het terrein dat met dit wetsontwerp wordt bestreken, ver te buiten.

Een ander lid bracht evenwel naar voren, dat verreweg de meeste grote ondernemingen reeds lang een schriftelijk directieverslag uitbrengen.

De Minister onderstreepte nog eens, dat dit wetsontwerp slechts een beperkt gebied omvat, en niet het directieverslag behandelt.

Wat betreft de financiering, merkte hij op, dat de passiefzijde van de balans aangeeft hoe de onderneming wordt gefinancierd. De jaarrekening, die handelt over het voorbije jaar, bevat echter geen gegevens over de financiering in de toekomst.

Artikel 39 van het wetsontwerp wijzigt artikel 49 W.v.K. in zoverre, dat de algemene vergadering kan besluiten, dat het

verslag van het bestuur voortaan schriftelijk zal worden uitgebracht. Op dit verslag is artikel 42b, 3de lid, van toepassing, hetgeen betekent, dat dit stuk ter beschikking behoort te worden gesteld op dezelfde wijze als exemplaren van de jaarrekening.

De Minister bracht voorts nog naar voren, dat het directieverslag veel vrijblijvender is dan de jaarrekening, omdat het directieverslag voor een belangrijk deel slechts een prognose is. Een accountant zal niet zijn handtekening plaatsen onder een dergelijk stuk.

Voorts merkte hij op, dat bij de besprekingen in Europees verband ook over het directieverslag wordt besproken. Naar zijn mening kan het directieverslag dan ook beter bij een andere gelegenheid ter sprake worden gebracht.

Artikel 4. Een lid bepleitte het opnemen van vergelijkende cijfers. Het was hem niet geheel duidelijk waarom de Minister ingaat tegen een vrij algemeen gebruik op dit terrein. Het is voor alle betrokkenen alleen maar lastig als de vergelijkende cijfers niet worden vermeld. Hij herinnerde eraan, dat de Raad van Werkgeversbonden en de S.E.R. ook geadviseerd hebben dergelijke gegevens op te nemen.

De Minister had er geen bezwaar tegen, indien dergelijke cijfers werden opgenomen, maar hij was van mening, dat een voorschrift op dit punt geen zin heeft. Van accountantszijde is het opnemen van een dergelijk voorschrift afgeraden. Voor een juist inzicht zou het immers ook nodig zijn de toelichting op de cijfers weer te vermelden.

Dit laatste argument vonden enkele leden niet sterk. Zij wezen erop, dat in het jaarverslag van een aantal ondernemingen enkele gegevens over de omzet of winst van b.v. de laatste 10 jaren worden genoemd. Daaruit kan men duidelijk aflezen hoe de ontwikkeling van het bedrijf in die periode is geweest. Een toelichting is daarbij werkelijk niet nodig. In dit verband wezen zij op het feit, dat het in de benadering van de Minister ook niet goed mogelijk zou zijn de rijksbegroting te bestuderen.

Enige andere leden zagen wel degelijk het nut in van het opnemen van vergelijkende cijfers; voorshands ging een verplichting hun echter te ver.

Artikel 7. Een lid achtte het verstandiger, indien de bezoldiging per bestuurder in de stukken zou worden vermeld; dit artikel handelt weliswaar over de commissaris, maar hij wilde deze problematiek in een wat breder verband betrekken. Momenteel hangt het van toevallige omstandigheden af, of door het totale bedrag aan bezoldigingen kan worden heengezien of niet.

In artikel 42 W.v.K. staat, dat de jaarstukken zijn ondertekend. Volgens de eerste E.E.G.-richtlijn moet de identiteit van de ondertekenaars worden vermeld. Dit laatste zou het hier betogende lid gaarne zien toegelicht. Zijns inziens moet worden opgenomen welke andere hoofdfuncties en commissariaten de ondertekenaar bekleedt.

Een ander lid zou een en ander aan de ondernemingen en betrokkenen willen overlaten.

De Minister betoogde zich te hebben gehouden aan de voorstellen van de S.E.R. en de commissie-Verdam.

In het advies van de S.E.R. over de herziening van de structuur van de onderneming staat dat bij de voordracht van commissarissen hun functies zullen moeten worden vermeld.

Ten aanzien van het al of niet vermelden van de bezoldiging speelt ook de bekende Nederlandse terughoudendheid een rol. Op dit punt en ten aanzien van het vermelden van nevenfuncties wilde de bewindsman niet verder gaan dan de uitgebrachte adviezen, terwijl hij voorts verwees naar de Handelsregisterwet, die voor de identiteitsomschrijving voldoet aan de door de eerste E.E.G.-richtlijn gestelde eisen.

Verskillende leden achtten het antwoord van de Minister bevredigend.

Artikel 10. Een lid pleitte ervoor niet het saldo te publiceren. Hij herinnerde eraan, dat in verschillende adressen erop is gewezen, dat blijkens de praktijk de getaxeerde waarde voor de verzekering een vrij behoorlijke maatstaf is om de werke-

lijke waarde te bepalen. Bij hem bleef de vraag, of uit de waardering van de activa de werkelijke waarde redelijkerwijs kan worden afgeleid.

Het leek hem noodzakelijk, dat het saldo van de aanschafswaarde en de daarbij geschiede afschrijvingen moet corresponderen met de verzekerde waarde. Is dit niet het geval, dan dient hierover in het verslag een mededeling worden opgenomen.

Het hier betogende lid miste een voorschrift, dat aard en ligging van de activa en de produkten of diensten, welke worden geleverd, worden opgegeven. Het was hem wel opgevallen, dat hoe groter de onderneming is hoe meer gegevens op dit vlak worden verstrekt.

Een ander lid meende, dat dit artikel zijn grenzen vindt in het algemene artikel 5, waar wordt gesproken over de normen die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd.

De keuze van de daarbij gehanteerde methode is van onderneming tot onderneming verschillend. Ook hier hebben de accountants een niet te miskennen invloed.

De Minister stelde, dat de jaarrekening aan zodanige eisen dient te voldoen, dat deze een behoorlijk inzicht geeft; dit volgt uit de artikelen 2-5. Wat daarvoor nodig is, kan van bedrijf tot bedrijf verschillen. In het feit, dat accountants de jaarrekening willen tekenen en dat dit stuk aan bepaalde eisen moet voldoen, zag de bewindsman toch wel een voldoende waarborg, dat de jaarrekening een behoorlijk inzicht verschaft.

Uit de commissie werd nog gewezen op de door de Staatssecretaris van Economische Zaken afgegeven beschikking, waarbij de beroepsregels voor de uitoefening van het beroep van registeraccountant zijn vastgelegd. In deze regeling worden ook ten aanzien van het hierbesprokene de nodige voorschriften gegeven.

Het lid, dat bij de aanvang van de bespreking van dit artikel het woord had gevoerd, wilde uit de gemaakte opmerkingen afleiden, dat de samenhang tussen de verschillende bepalingen van zodanige aard bedoelde te zijn, dat in de stukken de werkelijke waarde is te vinden.

Artikel 11. Een lid had de indruk, dat immateriële activa ingebracht kunnen worden onder verschillende punten van de balans. In de toelichting staat, dat activeren slechts is toegelaten voor het bedrag, dat de onderneming bij overneming aan anderen heeft betaald; dat betekent een aanzienlijke beperking.

De Minister betoogde, dat immateriële waarden als zodanig niet op de balans behoeven voor te komen. Geschiedt dit, dan is de waardering krachtens artikel 11 aan een maximum gebonden. Goodwill b.v. mag geactiveerd worden indien en voor zover daarvoor bij de overneming van een zaak is betaald.

Artikel 12. Een lid was weinig voldaan over de wijze, waarop dit artikel voorschrijft hoe men summier inlichtingen kan geven over deelnemingen. Het is natuurlijk mogelijk, dat een belangrijke deelneming zelf een verslag publiceert. Het hier betogende lid meende, dat dit artikel een uitzondering vormde op het overige deel van dit wetsontwerp.

De Minister meende daarentegen, dat zeker niet weinig aan inzicht wordt verlangd. Geëist wordt immers een zo goed mogelijk inzicht in de waarde der deelnemingen, in de mutaties in die waarde, en in het resultaat der deelnemingen. Dit voorstel gaat verder dan b.v. de Duitse wetgeving op dit punt. Voor elke deelneming geldt, dat de waarde en mutaties in de waarde volgens aanvaardbare normen worden vermeld.

Het lid dat met zijn vragen de Minister aanleiding gaf tot het boven weergegeven antwoord, verklaarde voor een deel tevreden gesteld te zijn. Wel bleef bij hem vrees bestaan, dat men in het Nederlandse vennootschapsland de deelneming gaat gebruiken om toch minder gegevens te publiceren. Zaken worden dan onderling geregeld en voor gezamenlijke rekening; men geeft zo getrouw mogelijke inlichtingen, maar niet van dezelfde specificaties voorzien als die in de jaarrekening zelf.

Hiertegenover wees de Minister erop dat omtrent *meerderheidsdeelnemingen* - waarin men dan toch zou moeten „vluch-

ten" - precies dezelfde mededelingen worden verlangd als omtrent de moedermaatschappij zelf.

Ten aanzien van de positie van de banken deelde de Minister mee, dat hij voornemens is een nota van wijziging in te dienen, waarin de artikelen 12, 22, 23 en 29 zouden worden gewijzigd om aan gerechtvaardigde verlangens tegemoet te komen.

De bewindsman wenste echter geen algemene uitzondering voor de banken te bewerkstelligen. Artikel 19 zou niet worden aangepast. Hij achtte het van groot belang, dat men van de direct opeisbare schulden van een bank kennis kan nemen. Artikel 17 geeft reeds voldoende ruimte om de wens der banken te bevredigen.

Artikel 15. Een van de leden herinnerde eraan, dat sommige landen zich zeer soepel opstellen tegenover de jaarrekening van ondernemingen. Er worden geen strenge bepalingen gehanteerd. Daarom zou hij er voorstander van zijn een verplichting in de wet op te nemen om een getrouw beeld te geven, indien de buitenlandse jaarrekening nie datgene geeft, wat volgens de Nederlandse wetgeving nodig is.

De Minister wees er echter op, dat artikel 15 een minimumvereiste is; de onderneming mag niet tegen beter weten in verkeerde of onvoldoende inlichtingen geven: dit volgt uit de artikelen 2 e.v.

Artikel 20. Een lid betoogde, dat leden van het bestuur van de onderneming geen gebruik van voorwetenschap mogen maken. Daarom ook zou hij er voorstander van zijn de functies en beloningen van bestuursleden meer openbaar te maken. In sommige landen, b.v. de Verenigde Staten, bestaan op dit punt strenge regels. Daar publiceert men hoeveel aandelen iemand in een bedrijf heeft, waar hij een topfunctie bekleedt. Hoewel dit lid niet zover zou willen gaan, zou hij het wel nuttig achten, indien de mutaties zouden worden opgegeven. Zouden op dit punt geen wettelijke voorschriften moeten worden gegeven, eventueel in een andere regeling dan de hier besprokene?

Andere leden zagen eveneens de gesignaleerde bezwaren; zij meenden dat dit probleem op een andere wijze dan via dit wetsontwerp zou moeten worden opgelost.

Ook de Minister onderkende het belang van deze problematiek. Hij had een ander daarom voorgelegd aan de Commissie-Van der Grinten. De jaarrekening, die slechts eenmaal per jaar wordt opgemaakt, leek hem echter geen deugdelijk middel voor het tegengaan van dit misbruik.

In het kader van dit artikel vroeg nog een ander lid aandacht voor de positie van de prioriteitsaandeelhouders.

De Minister herinnerde eraan, dat momenteel het advies van de S.E.R. over de herziening van het ondernemingsrecht wordt bestudeerd. In dat verband wordt ook de positie van de prioriteitsaandeelhouders bezien. Volgens het S.E.R.-advies zal immers bij grote vennootschappen de benoeming van bestuurders en commissarissen geschieden door de raad van commissarissen; in dit stelsel past geen bindende voordracht door houders van prioriteitsrechten.

Artikel 28. Een lid was enigszins verbaasd dat de Minister weerstand biedt tegenover een groot deel van het bedrijfsleven dat geen bezwaar had tegen het publiceren van omzetcijfers. Zo heeft de S.E.R. uitgesproken, dat de belangrijkheid van ondernemingen is af te leiden uit de grootte van de jaaromzet. De werkgeversverbonden pleitten voor een nadere detaillering van de omzet naar de aard van de onderneming.

De activiteiten worden het meest duidelijk door de omzet als drager van het resultaat van de onderneming weergegeven. Het gereed produkt, de voorraden en de loonsom moeten worden opgegeven. Het sluitgegeven, nl. de omzet, behoeft echter niet te worden vermeld.

Een ander lid stelde de vraag, welk belangrijk risico een onderneming loopt door zijn omzetcijfers te publiceren. Hij kon zich voorstellen, dat voor bepaalde ondernemingen een zeker risico bestond. Anderzijds bracht hij onder de aandacht, dat Nederlandse ondernemingen, indien zij op de Amerikaanse beurs genoteerd willen worden, aan de Securities and Exchange

Commission (S.E.C.) de omzetcijfers moeten meedelen, waarna deze worden gepubliceerd.

Daarom werd ook van die zijde gepleit voor een systeem in de wet waarin in het algemeen gekozen worden voor publikatie van de omzetcijfers met een dispensatiebevoegdheid voor de Minister van Economische Zaken.

Weer een ander lid wees erop, dat onder de voorschriften van dit wetsontwerp zowel zeer grote als zeer kleine ondernemingen vallen. Bij het afwegen is gekozen voor een soort gemiddelde. Hoe scherper de eisen worden, hoe klemmender de mogelijkheid wordt tot dispensatieverlening. Daarom meende dit lid, dat de eisen voorlopig niet verder moesten worden aangescherpt. Wellicht zou dit in Europees verband t.z.t. moeten gebeuren.

Voorts werd uit de commissie de vraag gesteld wat de betekenis is van enerzijds het niet publiceren van de omzetcijfers en anderzijds het wel publiceren van de indices. Van een aantal bedrijven, in het bijzonder van de op één produkt gespecialiseerde, kan men aan de hand van de gepubliceerde gegevens, met een vrij grote mate van zekerheid de grootte van de omzet berekenen.

De Minister verklaarde, dat hij bij de kleine en eenzijdige bedrijven op het punt van het bekend maken van de omzetcijfers op geweldige weerstanden was gestuit. Met deze bezwaren dient men als wetgever toch wel rekening te houden.

Ook wilde hij nog eens wijzen op het bezwaar tegen het invoeren van een dispensatiemogelijkheid. Zodra door een onderneming in het jaarverslag wordt vermeld, dat een verzoek om dispensatie is gedaan, weet de buitenwereld, dat deze onderneming kwetsbaar is. Bovendien is men in E.E.G.-verband bezig met het zoeken naar een compromis. Dit wilde hij gaarne afwachten.

Ook in Europees verband bestond begrip voor de kleinere onderneming. Mede daarom meende de bewindsman, dat dit punt in Europees verband moet worden opgelost.

Een lid was niet door het betoog van de Minister overtuigd. Hij meende, dat overeenkomstig artikel 14, 3de lid, sub b, een wijziging moest worden voorbereid. Op die wijze zou een publicatieplicht ontstaan met een mogelijkheid tot het – eventueel groepsgewijze – verlenen van ontheffing.

Andere leden ondersteunden de benadering van de Minister om verdergaande voorstellen pas in Europees verband te doen.

Nog een ander lid zou gaarne zien, dat de werknemers van het bedrijf – eventueel in het kader van de ondernemingsraad – zich op de hoogte zouden kunnen stellen van de omzetcijfers.

De Minister wees erop dat deze aangelegenheid zal worden geregeld bij de uitvoering van de Wet op de Ondernemingsraden nieuwe stijl.

Artikel 31. Een lid stelde, dat in feite iedere vennootschap een jaarverslag maakt; slechts een gedeelte van de vennootschappen legt dit verslag bij het handelsregister neer. Voor de aandeelhouders bestaat er geen probleem. Volgens artikel 3, 3de lid, van de Europese richtlijn kan in principe iedereen inzage krijgen van dit stuk.

Volgens dit ontwerp moet men „belanghebbende” zijn om inzage te krijgen. Dit begrip gaat verder dan dat van de aandeelhouder.

Het was echter niet duidelijk hoe de werknemer – die toch belanghebbende is – in de praktijk wijziging van de jaarrekening kan vragen. Het probleem is dat deze werknemer veelal de jaarrekening niet kent.

De Minister wees in de eerste plaats op de uitzondering voor de besloten vennootschappen, die de richtlijn bevat. Voorts was hij van mening, dat voor de werknemers in de eerste plaats de ondernemingsraad opkomt; dit aspect komt bij het ontwerp van de desbetreffende wet ter sprake. De aandeelhouders ontvangen de jaarstukken. Bij een besloten vennootschap kunnen belangrijke krediteuren b.v. banken, om de jaarrekeningen vragen en eventueel de kredietverlening daarvan afhankelijk stellen. Het zou echter te ver gaan om iedere willekeurige schuldeiser het recht te geven op inzage van de jaarrekening.

Wetsontwerp 9596

Categorale organisaties en het enquêterecht

Een lid verklaarde niet geheel bevredigd te zijn door het antwoord van de Minister op de vraag, of aan niet bij vakcentrales aangesloten werknemersorganisaties ook de mogelijkheid zou moeten worden gegeven een enquête aan te vragen.

Kan de Minister niet wat meer ruimte geven, dat organisaties, die aan bepaalde criteria voldoen, toch rechtstreeks zich met een dergelijk verzoek tot de Ondernemingskamer zouden kunnen richten? Juist nu de procureur-generaal slechts in het algemeen belang dergelijke zaken mag aanbinden, is de behoefte aan een andere mogelijkheid om een enquête aan te vragen onderstreept.

Enkele andere leden sloten zich bij dit betoog aan.

De Minister stelde ook hier het in de S.E.R. gesloten compromis te hebben gevolgd. Hij was van oordeel, dat men om een verzoek tot het houden van een enquête te kunnen indienen, niet te dicht bij de onderneming zelf moest staan. Die zienswijze werd, zo meende hij, door velen gevolgd.

De hiervoor gedane suggestie zou inhouden, dat de centrales zouden kunnen worden uitgeschakeld. Hiertegen hadden zowel de Commissie-Verdam als – een belangrijk deel van – de S.E.R. bezwaar; daarom is het voorgestelde compromis gevonden.

De Minister zou dat compromis niet willen aantasten. Dat de procureur-generaal slechts een enquête mag uitlokken om redenen van openbaar belang, wordt gemotiveerd door diens juridische positie.

Dit gaf één van de leden aanleiding op te merken, dat in de memorie van antwoord is gesteld, dat het algemeen belang, dat de procureur-generaal als maatstaf hanteert, niet altijd samenvalt met het belang van de werknemers. De werknemersorganisaties kunnen derhalve niet in alle gevallen een beroep doen op de procureur-generaal.

Een ander lid wees erop, dat het wel een makkelijke methode zou zijn voor een werknemersorganisatie, indien deze de procureur-generaal bereid zou vinden een verzoek tot het houden van een enquête in te dienen. De organisatie zou dan bij het verliezen van de betreffende procedure niet aansprakelijk gesteld worden.

Uit de commissie werd gevraagd, of het niet mogelijk zou zijn aan bona fide organisaties, ook die niet bij een vakcentrale zijn aangesloten, een recht tot het indienen van een verzoek te verlenen, waarbij zij aan bepaalde criteria zouden behoren te voldoen.

De Minister herhaalde, dat hij zich aan het standpunt van de S.E.R. had gehouden en dat hij er de voorkeur aan gaf dit te handhaven.

Met de mededeling van het bovenstaande acht de Bijzondere Commissie de openbare beraadslaging over de onderhavige wetsontwerpen genoegzaam voorbereid.

Aldus vastgesteld 30 december 1969.

KIKKERT
 NEDERHORST
 VAN LIER
 BAKKER
 MAENEN
 JOEKES
 NELISSEN
 BOERSMA
 VAN DEN BERGH
 BOERTIEN
 PEIJNBURG
 WIEBENGA
 VAN SCHAİK
 KRONENBURG
 RIETKERK
 LEMS
 GOUDSMIT.